

»Krepitev socialnih in državljskih kompetenc
strokovnih delavcev«

KATALOG profesionalnega usposabljanja 2018/19

»Le z drugimi smo«

www.lezdrugimismo.si

1

Infotočka:

info@lezdrugimismo.si

Trajanje projekta:
3. 5. 2016–30. 9. 2021

Kazalo

1 Projekt »Krepitev socialnih in državljskih kompetenc strokovnih delavcev«.....	3
2 Pet seminarjev profesionalnega usposabljanja v projektu »Le z drugimi smo«	5
Živeti raznolikost: vključevanje priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog	6
Ničelna toleranca do nasilja: izzivi in problemi	9
Spoštljiva komunikacija in reševanje konfliktov.....	12
Izzivi sodobne družbe in šola.....	15
Medkulturni odnosi in integracija	18
3 Regijska in nacionalna usposabljanja »Le z drugimi smo«	20
4 Usposabljanja »Le z drugimi smo« za vzgojiteljske/učiteljske/profesorke zbornice v programu »Izzivi medkulturnega sobivanja«.....	21
5 Kontakt	22

1 Projekt »Krepitev socialnih in državljskih kompetenc strokovnih delavcev«

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport Republike Slovenije ter Evropski socialni sklad financirata projekt »Krepitev socialnih in državljskih kompetenc strokovnih delavcev« (13. 5. 2016–30. 9. 2021), znotraj katerega se izvajata dve vsebinski področji: »Izzivi medkulturnega sobivanja« in »Le z drugimi smo«.

Program »Le z drugimi smo«, ki ga bomo izvajali pet let (2016–2021), je namenjen usposabljanju 10.000 strokovnih in vodstvenih delavcev, delavk v vzgoji in izobraževanju (v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah, dijaških domovih, na ljudskih univerzah) na področju socialnih in državljskih kompetenc. Z ozaveščanjem o pomenu spoštovanja različnosti, medkulturnega sodelovanja in spoštljivega sobivanja v večkulturnih družbah krepimo oblikovanje vključujočih šolskih in razrednih skupnosti v vzgojno-izobraževalnih organizacijah. Pedagoške delavke, delavce in odraščajoče otroke spodbujamo k medsebojnemu sodelovanju, spoštljivi komunikaciji, konstruktivnemu reševanju konfliktov in k medkulturnemu dialogu v šoli in družbi. Navedene tematike ponujamo v petih seminarjih:

- **Živeti raznolikost: vključevanje priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog**
- **Ničelna toleranca do nasilja: izzivi in problemi**
- **Spoštljiva komunikacija in reševanje konfliktov**
- **Izzivi sodobne družbe in šola**
- **Medkulturni odnosi in integracija**

Seminarji so sestavljeni tako, da pedagoške delavke, delavce seznanjamo s sodobnimi spoznanji z vsakega tematskega področja, z njimi delimo ustrezne pristope in učinkovite strategije pedagoškega dela ter jim omogočimo izmenjavo dobrih praks. Strokovni delavci, delavke spoznajo večdisciplinarni pristop k obravnavi teh tematik v šoli in sodobne strokovne smernice za pedagoško delo, utemeljene na znanstvenih spoznanjih družboslovja in humanistike. Spoznajo učinkovite strategije za poučevanje teh vsebin pri pouku, preskusijo različne strategije vodenja interakcij z otroki, spodbujanja vključevanja in sodelovanja med vrstniki. Na seminarjih imajo priložnost seznaniti se s primeri dobrih praks in deliti svoje lastne izkušnje z drugimi udeleženci. Seminarji so 16-urni, polovico časa je namenjeno aktivnim oblikam dela, kot so diskusije, delavnice v parih in malih skupinah, igre vlog, reševanje problemskih situacij, študije primerov itd. V ta namen izvajamo seminarje v manjših skupinah (30 udeležencev).

Seminarje izvajamo vrhunski raziskovalci in visokošolski predavatelji s posameznega tematskega področja, z vseh treh slovenskih javnih univerz, s Pedagoškega inštituta ter z Inštituta za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, v sodelovanju s praktiki in z aktivisti iz nevladnih organizacij, pa tudi skupaj s priseljenci, z osebno izkušnjo integracije v slovenski kulturni prostor.

Seminarji so prilagojeni ciljem programa, tj. krepitvi kompetenc strokovnih delavcev, delavk. Osvežijo svoje in pridobijo novo znanje, okrepijo svoje spretnosti in strategije pedagoškega dela ter prevetrijó ali utrdijo svoj odnos do vzgoje za demokratične vrednote in vključevanja teh načel pri vsakdanjem vedenju in dogajanju na šoli (med učenci in učitelji) ter pri sodelovanju z družinami in lokalno skupnostjo. Seminarji okrepijo njihove kompetence za ustvarjanje odprtih šolskih skupnosti (navznoter in navzven).

Izvajanje seminarjev organiziramo na več načinov:

- za kolektive: vzgojno-izobraževalna organizacija izbere seminar, izvedbo prilagodimo glede na razpoložljiv čas organizacije (4 x 4 ure ali 2 x 8 ali 2 x 4 + 8 ur), popoldne med delovniki / ob sobotah / med počitnicami
  - individualna naročila za posamezne vzgojno-izobraževalne organizacije
  - za konzorcijske šole, vključene v projekt Izzivi medkulturnega sobivanja
- nacionalna usposabljanja: v prostorih ZRC SAZU
- regijska usposabljanja

Udeleženci za polno udeležbo na vsakem seminarju, ki traja 16 pedagoških ur, pridobijo potrdila, vredna 1 točko, ki jih lahko uveljavljajo za strokovno napredovanje. Seminarji so za pedagoške delavke, delavce BREZPLAČNI.

Prijave:
program [Katis](#)

Infotočka:
info@lezdrugimismo.si

Pišite nam, če želite, da pridemo v vaš vzgojno-izobraževalni kolektiv!

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

PEDAGOŠKI INŠTITUT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

2 Pet seminarjev profesionalnega usposabljanja v projektu »Le z drugimi smo«

Živeti raznolikost: vključevanje priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog

V seminarju boste spoznali rezultate dosedanjih projektov in primere dobrih praks na področju vključevanja otrok priseljencev in njihovih družin v vzgojno-izobraževalni proces, s poudarkom na že obstoječem didaktičnem gradivu za razvoj medkulturne vzgoje in izobraževanja. Na področju poučevanja slovenščine kot drugega jezika (SDJ) se boste seznanili z organizacijo pouka SDJ in najnovejšim gradivom za poučevanje SDJ. Učenje novega jezika okolja je uspešnejše, če je organizirano sistemsko in podprto z individualnim programom, v katerem se spremlja otrokov napredek, zato bo temu namenjena posebna pozornost. Seznanili se boste z izhodišči vključujoče pedagogike, s predlogi za uresničevanje medkulturnega dialoga v vzgojno-izobraževalnem procesu (medkulturne učne ure, medkulturne šolske prireditve) ter s predsodki kot oviro pri vključevanju. Usposobili se boste za razvoj medkulturne vzgoje in izobraževanja v vzgojno-izobraževalnih zavodih, s ciljem razvoja medkulturne zmožnosti vseh prebivalcev. Pomembno izhodišče medkulturne vzgoje in izobraževanja je »ne o njih, ampak skupaj z njimi«, zato medse vedno povabimo priseljenko in priseljenca, ki vam bo predstavil/-a svojo osebno izkušnjo preseljevanja in vključevanja.

Vsebine:

1. Dobre prakse vključevanja in uporabni rezultati projektov
2. Sistemska podpora, individualni program
3. Slovenščina kot drugi jezik
4. Vključujoča pedagogika
5. Stereotipi in predsodki
6. Medkulturni dialog
7. Medkulturna vzgoja in izobraževanje
8. Osebna izkušnja priseljenke, priseljenca

Predstavitev:

1. **Dobre prakse vključevanja in uporabni rezultati projektov.** Spoznali boste različne primere dobrih praks na področju vključevanja otrok priseljencev in njihovih družin v slovenski vzgojno-izobraževalni proces in v lokalno okolje. Predstavili vam bomo izbrane projekte na področju vključevanja otrok priseljencev in medkulturnega dialoga, s poudarkom na prosto dostopnem gradivu, uporabnem v vzgojno-izobraževalnem procesu, npr. Eduka – Vzgojati k različnosti, Strokovne podlage, strategije in teoretske tematizacije za izobraževanje za medkulturne odnose ter aktivno državljanstvo, Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja, Izzivi medkulturnega sobivanja idr.
2. **Sistemska podpora, individualni program.** Med pomembnimi rezultati projekta Razvijamo medkulturnost kot novo obliko sobivanja je razvita inovativna oblika sistemske podpore: uvajalnica in nadaljevalnica. Predstavili vam bomo konkretne primere izvajanja in primere dobrih praks, izhajajoč iz izkušenj in inovativnih pristopov. Posebna pozornost bo namenjena oblikovanju in pisanju individualnega programa, ki predstavlja pomemben temelj za dveletno prilagojeno preverjanje in ocenjevanje znanja (ali za pedagoško pogodbo v srednješolskem izobraževanju). Pisanje oz. dopolnjevanje individualnega programa v krajših časovnih obdobjih (po

možnosti v e-obliki, ki ga izpolnjujejo vsi učitelj, ki poučujejo določenega učenca) omogoča redno spremljanje napredka, posledično pa tudi ocenjevanje. V kolektivih osnovne šole se boste seznanili z možnostmi dveletnega prilagojenega ocenjevanja, v srednjih šolah s pedagoško pogodbo, v vrtcih pa z možnimi oblikami podpore in z drugimi dejavnostmi, ki prispevajo k vključevanju. Seznanili se boste z zakonodajnimi akti in smernicami, ki vplivajo na vključevanje. Najnovejše izkušnje iz prakse vam bodo predstavile multiplikatorke, zaposlene v projektu Izzivi medkulturnega sobivanja.

3. **Slovenščina kot drugi jezik.** Predstavili vam bomo gradivo za poučevanje slovenščine kot drugega jezika (SDJ), dostopno na slovenskem knjižnem trgu (ali v prosti prodaji ali v pdf-obliki). Še posebej bomo opozorili na priročnike, razvite poleg posameznih gradiv, ki so velikokrat tudi prosto dostopni na spletu. Predstavili bomo različne organizacijske in najbolj učinkovite možnosti za poučevanje SDJ. Poudarjamo, da so učitelji slovenščine vsi učitelji: vsak pri svojem šolskem predmetu razvija svoj strokovni jezik, spremljanje napredka pa se beleži v individualnem programu.
4. **Vključujoča pedagogika.** Spoznali boste temeljne principe vključujoče pedagogike, ki predstavlja pogoj za razvoj medkulturne vzgoje in izobraževanja. Ob praktičnih primerih boste analizirali pomen in vlogo inkluzije na ravni odnosov ter didaktičnih pristopov v pedagoškem procesu. Spoznali boste, kako pri vključevanju priseljencev graditi na svojem obstoječem znanju in kako vanj umestiti principe medkulturne vzgoje in izobraževanja. Izpostavili bomo posamezne načine vključevanja otrok priseljencev v vzgojno-izobraževalni proces, tako na ravni celotne šole kot pri posameznih učnih urah. Predstavili vam bomo primere nenasilne in spoštljive komunikacije za vzpostavljanje enakosti in sodelovanje v skupini.
5. **Stereotipi in predsodki.** Stereotipi in predsodki predstavljajo oviro pri vključevanju otrok priseljencev v razred in družbo. Pogovorili se bomo o vzrokih za nastanek in vzdrževanje stereotipov, predsodkov. Spoznali boste značilnosti stereotipov in predsodkov, se soočili s svojimi, spoznali, zakaj so tako trdovratni in kako jih presegati znotraj učnih ur. Pogledali bomo, na katerih področjih se pojavljajo predsodki in stereotipi, čemu služijo oziroma zakaj in kako vzdržujejo neenaka razmerja družbene moči. Predstavili vam bomo nekaj primerov ter dobrih praks s tega področja.
6. **Medkulturni dialog.** Predstavili vam bomo izhodišča za medkulturni dialog, kako ga misliti in živeti: upoštevajoč večjezičnost in večkulturnost v svojem šolskem prostoru, izhajajoč iz lokalne skupnosti in ljudi, ki so se priselili v lokalno skupnost/se vpisali na vašo šolo po priselitvi v Slovenijo iz drugih držav. Medkulturni dialog lahko uresničujemo, če imamo partnerje, s katerimi govorimo in sodelujemo, za enakovredne. Medkulturnega dialoga ne uresničujemo le skozi kulinariko in folkloro, ampak predstavljamo tudi kulturne, športne, gospodarske idr. dosežke priseljencev v naši družbi. Seznanili se boste s konkretnimi primeri, kako živeti raznolikost in kako uresničevati medkulturni dialog znotraj obstoječih vzgojno-izobraževalnih vsebin pri različnih šolskih predmetih ter kako razvijati medkulturno zmožnost vseh prebivalcev.
7. **Medkulturna vzgoja in izobraževanje.** Model medkulturne vzgoje in izobraževanja omogoča analizo stanja na posamezni šoli in podaja konkretne predloge za širšo perspektivo na področju vključevanja otrok priseljencev. V proces vključevanja vključuje vse akterje: učence, starše, učitelje (tako priseljene kot nepriseljene) in organizacije v lokalnem okolju. Model medkulturne vzgoje in izobraževanja, katerega cilja sta uspešnejše vključevanje otrok priseljencev in razvoj medkulturne zmožnosti vseh prebivalcev, je sestavljen iz sedmih kriterijev: 1. medkulturnost kot pedagoško-

didaktično načelo, 2. sistemska podpora, 3. učitelji z razvijajočo se medkulturno zmožnostjo, 4. razvoj zavedanja o večkulturni družbi pri vseh učnih predmetih, 5. medkulturni dialog na šoli; 6. sodelovanje s (starši) priseljenci 7. sodelovanje z lokalno skupnostjo.

- 8. Osebna izkušnja priseljenke, priseljenca.** Oseba, ki se ni nikoli preselila in se začela učiti novega jezika okolja, si težko predstavlja, kako zapleteni in dolgoletni so procesi preseljevanja in vključevanja. Zato bomo v usposabljanje vključili osebno izkušnja priseljene osebe, ki nam bo predstavila izzive pri učenju SDJ, vključevanju v novo družbo ter podporo, ki jo posameznik potrebuje (domače, šolsko, lokalno okolje, društva idr.). Spoznali boste priseljenko ali priseljenca, ki se vam bo predstavil_a s svojo osebno izkušnjo preseljevanja in vključevanja.

Izvajalke in izvajalci:

Sanja Antolič (OŠ Leskovec pri Krškem), Arbnore Avdylaj (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Ines Budinoska (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Lidija Dimkowska (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Jure Gombač (ZRC SAZU, ISIM, Univerza v Novi Gorici, Fakulteta za humanistiko), mag. Maja Gostič (ZRC SAZU, ISIM), Nataša Hanuna (DMC Cerklje na Gorenjskem), Vael Hanuna (ZRC SAZU, zunanji sodelavec), dr. Andreja Hočevnar (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta), Astrite Humski (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Boris Kern (ZRC SAZU, ISJ), Mojca Jelen Madruša (OŠ Koper), mag. Sladjana Jović Mičković (OŠ Livada, Ljubljana), Ana Kotnik (OŠ Trzin), Blanka Kovačec (OŠ Maksa Durjave Maribor), dr. Klara Kožar Rosulnik (ZRC SAZU), dr. Maja Lamberger Khatib (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), Andreja Luštek (DRPD Novo mesto), dr. Vesna Mikolič (Znanstveno-raziskovalno središče, Koper), Arkan Al Nawas (Galerija in Društvo za kulturo in umetnost Diwan), dr. Klara Skubic Ermenc (Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta), dr. Marijanca Ajša Vižintin (ZRC SAZU, ISIM) idr.

Koordinatorica:

dr. Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Ničelna toleranca do nasilja: izzivi in problemi

Seminar omogoča slušateljicam in slušateljem, da z interdisciplinarnim in vsebinsko zaokroženim pristopom pridobijo širši vpogled v problematiko nasilja. V okviru seminarja ne obravnavamo le različnih pojavnih oblik nasilja, temveč se posvečamo tudi pomembnejšim konceptualnim vprašanjem. Seminar tako zariše lok od fizičnega nasilja pa vse do velikokrat spregledanih oblik strukturnega nasilja ne eni strani, na drugi strani pa od osnovnih pravnih in psiholoških vidikov nasilja v družini, na delovnem mestu in med vrstniki, vse do socioloških analiz in filozofskih konceptualizacij nasilja. Z vodenimi diskusijami vam omogočamo poglobljen premislek o nekaterih na videz samoumevnih vidikih nasilja in tako pokažemo na morebitne pasti, ki jih pogosto prinašajo raznovrstne poenostavitve. Ob aktualnih družbenih primerih, tudi svojih, lahko slušatelji in slušateljice reflektirajo in izmenjajo svoje dosedanje bogate praktične izkušnje ter jih nato osmislijo in dopolnijo z novimi znanji za lažje soočanje z morebitnimi primeri nasilja v prihodnje. Na seminarju poskušamo preseči vse pogostejšo prakso podajanja hitrih receptov za odpravljanje problemov, ko smo soočeni s primeri nasilja v vrtcu in šoli. Strokovne delavce in delavke v šoli in vrtcu želimo predvsem poglobljeno seznaniti s tematiko nasilja, vpeto v širši družbeni kontekst, in jim tako omogočiti premislek o dilemah in problemih, s katerimi se vsakodnevno srečujejo pri svojem delu v šoli in v vrtcu pa tudi izven.

Vsebine:

1. Protislovja ničelne tolerance
2. Nasilje v besedah in svoboda izražanja
3. Nasilje v medijih
4. Strukturno nasilje
5. Pravni vidiki nasilja v vrtcu, šoli in družini
6. Nasilje v družini
7. Socializacija agresije in vrstniško nasilje
8. S filozofijo za otroke o nasilju

Predstavitev:

1. **Protislovja ničelne tolerance.** Ničelna toleranca do nasilja vsekakor ni neznano načelo na področju vzgoje in izobraževanja. Pogosto se z njim srečamo tudi v vzgojnih načrtih in drugih dokumentih vzgojnih in izobraževalnih ustanov. Ničelna toleranca do nasilja se zdi na prvi pogled neproblematično načelo, toda v okviru politik, ki sledijo temu načelu, je pojmovanje različnih družbenih problemov pogosto redukcionistično in enodimenzionalno. Zato so očitki in ugovori zoper takšne politike vse pogostejši, kajti obstajajo namreč situacije, ko načelo ničelne tolerance samo postane orodje strukturnega nasilja. V okviru tematskega sklopa bomo predstavili, kakšen je bil razvoj politike ničelne tolerance do nasilja, osnovne elemente načela ničelne tolerance in njene problematike ter kakšne so posledice njene vpeljave na področje vzgoje in izobraževanja.
2. **Nasilje v besedah in svoboda izražanja.** V okviru tega tematskega sklopa se posvečamo sovražnemu govoru, svobodi izražanja, mikroagresijam in politični korektnosti. Sovražni govor obravnavamo kot obliko verbalnega nasilja v javnem diskurzu: kako ga konkretno prepoznamo, kako definiramo in ali se, končno, lahko

proti njemu borimo? Kdaj trči ob pravico do svobode izražanja, kako ga od te pravice razmejimo? Zakaj vsako zaničevanje in žalitev še nista sovražni govor? Ga po naši zakonodaji in ustavi učinkovito preganjamo? V odprti razpravi se bomo dotaknili še zlasti njegovih artikulacij v odnosu do podobe begunca v času migrantske krize – kajti zdi se, da se je to zadnji primer njegove množične, še vedno trajajoče navzočnosti v slovenskem javnem prostoru. Pozornost bomo namenili tudi pojmom oz. pojavom mikroagresij. Z mikroagresijami označujemo kratke, vsakodnevne izmenjave, ki obsegajo izjave in vedenja od na videz nedolžnih opazk in kretenj do vedenjskih vzorcev, ki so zaničevalna sporočila posamezniku zaradi njegove pripadnosti točno določeni (praviloma marginalizirani) družbeni skupini. Obravnavali in razmišljali bomo tudi o političnih in pravnih ukrepih, še bolj pa o različnih družbenih in komunikacijskih normah in strategijah, ki se jih je oprijel krovni izraz »politična korektnost«.

3. **Nasilje v medijih.** Premislek in razprava bosta namenjeni vidnim in nevidnim oblikam prikazovanja nasilja v medijih in posledicam takšnih predstavitev. Na kakšen način medijsko nasilje, skozi računalniške igrice, televizijo ali ogled filmov, vpliva na naše otroke in mladostnike, ali vzpodbuja njihova nasilna ravnanja in prepričanja? Na kakšen način zakonodaja regulira prikazovanje nasilnih vsebin in kakšen status imajo glede tega primeri, ki jih običajno jemljemo za mejne, kot so športno nasilje, prikazovanje ubijanja živali, poročila iz črne kronike, novice o samomoru posameznika? Ali smo dovolj pozorni na oblike systemskega, institucionalnega nasilja in načine njihove normalizacije skozi medijske prezentacije?
4. **Strukturno nasilje.** Obravnavali bomo različne oblike direktnega nasilja (fizično nasilje, psihično nasilje, spolno nasilje, ekonomsko nasilje, nasilje v šolah itd.) nato pa se bomo osredotočili na strukturno nasilje. Uvodoma bomo podrobno predstavili bistvene značilnosti strukturnega nasilja in njegove ključne elemente. Za lažje razumevanje se bomo osredotočili na značilne globalne primere strukturnega nasilja, ki jih bomo nato v nadaljevanju aktualizirali še s primeri iz Slovenije. Predstavili bomo povezavo med strukturnim nasiljem in migracijami in podrobneje analizirani dve obliki te povezave: 1. institucionalizirane oblike (neo)rasizma in diskriminacije; 2. neformalne oblike (neo)rasizma in diskriminacije.
5. **Pravni vidiki nasilja v vrtcu, šoli in družini.** Tematski sklop se osredotoča na pravne vidike treh oblik nasilja: na nasilje nad zaposlenimi, nasilje v družini in vrstniško nasilje. Razdeljen je v dva dela. V prvem se posvečamo pravnim vidikom vrstniškega nasilja in nasilja v družini, v drugem nasilju nad zaposlenimi. Predstavili bomo naloge in dolžnosti VIZ in zaposlenih takrat, ko je zaznan sum nasilja nad otroki v družini in kako se pravo spopade z različnimi oblikami nasilja nad otroki. Posvetili se bomo nadlegovanju na delovnem mestu. Seznanili se bomo s pravicami zaposlenih v primeru nadlegovanja na delovnem mestu. Pogledali bomo, kako so opredeljene različne oblike nasilnih ravnanj zoper zaposlene v VIZ. Obravnavali bomo pravne vidike diskriminacije, trpinčenja in nadlegovanja na delovnem mestu ter kakšno pravno varstvo je zagotovljeno zaposlenim (kazensko, odškodninsko, delovnopravno).
6. **Nasilje v družini.** Nasilje v družini je družbeni problem, ki zajema zelo različne oblike ravnanja s številnimi negativnimi posledicami za posameznika. Obravnavali bomo definicije in oblike nasilja, kot jih opredeljuje Zakon o preprečevanju nasilja v družini. Posebno pozornost bomo namenili psihološkimi mehanizmi nasilja v družini ter posledicam, ki jih lahko ima za žrtev nasilja v družini. Ob tem bomo izpostavili tudi varovalne dejavnike, ki lahko prispevajo k boljšim izidom za žrtve nasilja v družini.

7. **Socializacija agresije in vrstniško nasilje.** Nasilje je eden od (skritih) delov življenja mnogih ljudi, toda kljub izkušnji nasilja lahko veliko ljudi kasneje zaživi varno in svobodno. Zaposleni v VIZ spremljajo otroke tudi v pomembnem procesu socializacije agresije. Ko prepoznamo vrstniško nasilje in pomagamo otroku, ki je doživel nasilje, in tudi otroku, ki je povzročil nasilje, večamo varnost otrok in spodbujamo njihov celosten razvoj. Tako delujemo preventivno, saj povečamo možnosti za njihovo varno življenje v odraslosti, v družini, starševstvu, službi. Zanimalo nas bo: kako lahko pomagamo otrokom pri socializaciji agresije? Kakšen je protokol ravnanja ob vrstniškem nasilju in kakšno je njegovo preprečevanje? Zakaj odraslim ni lahko, ko opazimo težave v odnosih ali nasilje med otroki? Kakšne so dileme glede reflektiranja svoje izkušnje nasilja v otroštvu in mladosti (morda tudi v odraslosti) in kaj imajo skupnega žrtve in povzročitelji vrstniškega nasilja?
8. **S filozofijo za otroke o nasilju.** Filozofija za otroke (FZO) je vzgojno-izobraževalni program, ki ga je v ZDA v začetku sedemdesetih let prejšnjega stoletja kot obetajoč pedagoški pristop k poučevanju in razvijanju mišljenja zasnoval Mathew Lipman. Program FZO predvideva, da so otroci radovedni, razmišljujoči, ustvarjalni in komunikativni, naj tej podlagi pa jih lahko navajamo na kritično mišljenje. FZO spodbuja zanimanje za družbena vprašanja, raziskovanje vsakdanjih prepričanj, kritičen premislek, refleksijo lastnih vrednot, ideoloških pasti in razvijanje argumentirane ter civilizirane izmenjave mnenj. Jedro FZO je raziskovanje. To ni dojeto kot strogo specializirano področje, dostopno samo majhnemu odstotku posebej poklicanih visoko usposobljenih specialistov, temveč se v filozofsko raziskovanje lahko vključi vsakdo in v vseh starostnih obdobjih. Pristop si prizadeva pro-socialna in kognitivna znanja razvijati na višjem nivoju. Mogoče ga je uporabiti kot orodje v vseh zagatnih situacijah, najuspešnejši pa je pri preventivi, ki je osnova prepričevanja nasilja. Preventiva se mora začeti z razumevanjem, s kognitivnim pristopom – kritično mišljenje – in z dialogom. Na ta način pomagamo otrokom, da prepoznavajo nasilje v sebi in v drugih. Bistvena cilja tega pristopa sta zavrnitev in razkrivanje nasilja. Otroci se o situacijah, ki so povezane z nasiljem, morajo naučiti razmišljati kritično, ob tem pa si odgovoriti na nekatera od vprašanj, kot so: kaj je nasilje, kako se manifestira? Kakšni so vzroki in posledice nasilja? Kaj je jeza, kaj žalost? Lahko beseda prizadene enako kot udarec? Kaj pomeni izkoriščanje?

Izvajalke in izvajalci:

Klavdija Aničić (Društvo za nenasilno komunikacijo), mag. Sabina Autor (Pedagoški inštitut), dr. Igor Bijuklič (Pedagoški inštitut in Univerza na Primorskem, Fakulteta za management), dr. Aleš Bučar Ručman (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede), Anita Grum (zunanja sodelavka Pedagoškega inštituta), dr. Friderik Klampfer (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta), dr. Maja Modic, (Univerza v Mariboru, Fakulteta za varnostne vede), Robert Petrovič (zunanji sodelavec Pedagoškega inštituta), dr. Tanja Pihlar (zunanja sodelavka Pedagoškega inštituta), dr. Mitja Sardoč (Pedagoški inštitut), Iztok Štefanec (Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta), dr. Boris Vežjak (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta), dr. Mojca Zadravec (Univerza v Ljubljani, Pravna fakulteta), Saša Zorjan, MSc. (Karl-Franzens-Universität Graz, Institut für Psychologie).

Koordinatorica:

mag. Sabina Autor, Pedagoški inštitut

Spoštljiva komunikacija in reševanje konfliktov

Seminar je namenjen krepitvi komunikacijskih kompetenc pedagoških delavcev, da bi se uspešno soočali z izzivi raznolikosti v oddelku in kolektivu ter v vsakdanjem življenju in tako vzpodbudili in okrepili zaupanje, spoštovanje in sodelovanje v medsebojnih odnosih. Seznanili se boste s sodobnimi strokovnimi pristopi, s strategijami pedagoškega vodenja in spoštljivega komuniciranja v medosebnih odnosih v šoli, vrtcu in pri vzpostavljanju partnerstva s starši ter z drugimi predstavniki organizacij v lokalni skupnosti. Razmišljali bomo o vlogi učitelja/vzgojitelja v spodbujanju psihosocialnega razvoja otrok in mladostnikov, o krepitvi njihovih socialnih spretnosti in medsebojnega razumevanja ter o soustvarjanju spodbudne klime v skupini/razredu za sodelovanje in učenje. Spoznali bomo različne strategije konstruktivnega reševanja konfliktov in uravnavanja motečega vedenja otrok. Na primerih dobrih praks vam bomo predstavili učinkovite načine vključevanja različnih otrok, spodbujanja sodelovanja med otroki in v kolektivu, oblikovanja učečih se skupnosti v oddelku in kolektivu šole/vrtca ter odpiranja in povezovanja šol/vrtcev navzven, v svoje lokalno okolje.

Vsebine:

1. Spoštljiva komunikacija v vrtcu in šoli
2. Vodenje sodelovalnih interakcij v oddelku
3. Pomen konfliktov za individualni razvoj in medosebne odnose
4. Strategije reševanja konfliktnih situacij
5. Kultura šole in razredna klima
6. Oblikovanje inkluzivnega učnega okolja
7. Partnerstvo šole/vrtca s družinami
8. Sodelovanje šole/vrtca z lokalno skupnostjo

Predstavitev:

1. **Spoštljiva komunikacija v vrtcu in šoli.** Predstavili vam bomo različne načine komunikacije v medosebnih in skupinskih interakcijah in njihove učinke, tako za razumevanje sporočila, kot tudi čustveno doživljanje, samopodobo in medsebojno odzivanje sogovorcev. Spoznali boste učinkovite komunikacijske strategije za doseganje učnih in socialnih ciljev pri pouku. Kako izreči pohvalo in kritiko otrokom/učencem/dijakom? Kako spodbuditi socialno zaželeno vedenje v oddelku? Kako vzpostaviti avtoriteto učitelja/vzgojitelja in spodbuditi spoštljiv odnos otrok do učitelja/vzgojitelja? Preskusili se boste v spretnostih oblikovanja besednih izjav, da bi v odnosih z otroki/učenci/dijaki in s kolegi okrepili medsebojno spoštovanje, izrazili naklonjenost in sprejemanje individualnih razlik ter ohranili osebno dostojanstvo sogovornika, četudi se z njim ne strinjate.
2. **Vodenje sodelovalnih interakcij v oddelku.** Seznanili se boste s sodobnimi pristopi vodenja skupinskih interakcij in strategijami učenja socialnih veščin otrok in mladostnikov. Preizkusili boste različne načine spodbujanja učencev k medsebojnemu sodelovanju. Spoznali boste tudi nekatere učinkovite strategije za preprečevanje zavračanja in izključevanja med vrstniki. Zvedeli boste, kako spodbuditi in voditi dialog med učenci v razredu, med učenci in učitelji in med učitelji na šoli.

3. **Pomen konfliktov za individualni razvoj in medosebne odnose.** Konflikti so sestavni del vsakdanjega življenja in so tudi pomemben vir kognitivnega in socialnega razvoja otrok, mladostnikov in odraslih. Pogledali si bomo različne situacije v šoli, v katerih lahko vzniknejo konflikti, tako osebni kot tudi v medosebnih odnosih, v razredu in med skupinami. Spodbudili bomo razmišljanje o mnogoterih izvorih konfliktov, npr. zaradi razlik v stališčih, mnenjih, svetovnem nazoru, sposobnostih, interesih, socialnem in kulturnem ozadju med posamezniki. Spoznali boste, kakšne posledice imajo lahko različni načini soočanja s konflikti za posameznikov razvoj, medosebne odnose in dinamiko v skupini.
4. **Strategije reševanja konfliktnih situacij.** Spoznali boste različne strategije reševanja konfliktov glede na njihovo naravo in situacijo pojavljanja. Preizkusili boste posamezne strategije in presojali njihovo učinkovitost in primernost za pedagoško prakso z otroki na različnih razvojnih stopnjah. Pri tem se bomo osredotočili na ključno vlogo učitelja kot moderatorja pri reševanju konfliktov med otroki/mladostniki v šoli. Spoznali boste tudi različne načine odzivanja na moteče vedenje v oddelku in pristope k uravnavanju discipline v razredu, ki bodo hkrati spodbudno prispevali k razvoju moralne samopodobe otrok in krepili njihov notranji nadzor nad vedenjem in učenjem. Predstavili vam bomo nekaj primerov za obvladovanje medskupinskih konfliktov v šoli/vrtcu in oblikovanje skupne pripadnosti oddelku oz. šoli/vrtcu.
5. **Kultura šole in razredna klima.** Spoznali boste, kaj označuje kulturo šole/vrtca in kako nam kroji vsakdanje življenje in obnašanje vseh, tako otrok kot učiteljev/vzgojiteljev. Kako postavljene skupne vrednote šole/vrtca ter subjektivna prepričanja učiteljev vplivajo na vedenje in učenje? Zakaj je pomembna dobra klima na šoli, v vrtcu in v oddelku? Kako lahko zaupni in spoštljivi medosebni odnosi v šoli/vrtcu/v skupini prispevajo k individualnemu razvoju, socialnemu prilagajanju in učenju otrok in mladostnikov? Razmišljali bomo o možnih načinih vodenja in usmerjanja medsebojnih interakcij na šoli, da bi zagotovili spoštovanje mnogoterih individualnih in socialnih razlik med otroki/mladostniki in spodbudili vključevanje vseh v skupne dejavnosti in tako krepili medsebojno povezanost v skupini in pripadnost šoli/vrtcu.
6. **Oblikovanje inkluzivnega učnega okolja.** Spoznali boste različne pedagoške pristope za oblikovanje kakovostnega inkluzivnega učnega okolja, v katerem med otroki/učenci in učitelji/vzgojitelji vlada medsebojno spoštovanje in razumevanje, zaupanje in vzajemna podpora, ki je obenem ugodna podlaga za učenje in individualni razvoj. Pri tem bomo pozornost namenili razlikam med uresničevanjem konceptov inkluzije in integracije v vzgojno-izobraževalnih zavodih. Predstavili vam bomo primerne strategije, tehnike in dejavnosti, s katerimi boste lahko v oddelkih spodbujali vključevanje različnih otrok in usmerjali njihovo medsebojno sprejemanje in sodelovanje pri učenju ter krepili njihovo učno motivacijo. Spoznali boste ključne elemente oblikovanja učečih se skupnosti v oddelku oz. v kolektivu šole/vrtca.
7. **Partnerstvo šole/vrtca s družinami.** Sodelovanje šole/vrtca s starši je nujno za učinkovito vzgojno-izobraževalno delo. Vse šole in vrtci komunicirajo s starši, vendar na različne načine in različno pogosto. Predstavili vam bomo različne modele sodelovanja šole s starši oz. družinami. Razmišljali bomo o vlogi družine in širše socialne mreže otroka v socialnem prilagajanju v šoli/vrtcu in njihovi učni uspešnosti. Predstavili vam bomo različne pristope k vzpostavljanju partnerstva šole/vrtca z družinami. Pri tem bomo osvetlili pomen skupne odgovornosti pedagoških delavcev in staršev/družine za vzgojo in izobraževanje otrok.

8. **Sodelovanje šole/vrtca z lokalno skupnostjo.** Razmišljali bomo o pomenu sodelovanja šole/vrtca z družinami in drugimi organizacijami in institucijami v lokalnem okolju. Medsebojna komunikacija med različnimi socialnimi okolji, v katere se pri različnih dejavnostih vključujejo otroci, je pomembna za oblikovanje primernih razvojnih spodbud in uresničevanje skupnih vzgojnih ciljev. Predstavili vam bomo primere dobrih praks sodelovanja med šolo/vrtcem, družinami in nevladnimi organizacijami, ki se povezujejo pri doseganju učnih in socialnih ciljev, predvsem pri deli s socialno in kulturno ogroženimi otroki. Skupaj bomo načrtovali strategijo sodelovanja šole z različnimi deležniki v lokalni skupnosti, ki vzpostavlja »odprte šole«.

Izvajalke:

Dr. Alenka Gril (Pedagoški inštitut), Nataša Hanuna (DMC Cerklje na Gorenjskem), dr. Jerneja Jager (Pedagoški inštitut), dr. Ana Kozina (Pedagoški inštitut), Andreja Luštek (DRPD Novo mesto), mag. Mateja Režek (Pedagoški inštitut), dr. Tina Rutar Leban (Pedagoški inštitut), dr. Tamara Velikonja (Pedagoški inštitut, zunanja sodelavka), dr. Maša Vidmar (Pedagoški inštitut), Petra Zgonec (Pedagoški inštitut), dr. Janja Žmavc (Pedagoški inštitut).

Koordinatorica:

dr. Alenka Gril, Pedagoški inštitut

Izzivi sodobne družbe in šola

V seminarju boste spoznali, zakaj je pomembno v šoli/vrtcu ozaveščati otroke o pomenu spoštovanja človekovih pravic v večkulturni družbi in kako vzgajati otroke za odgovorno, samostojno, zdravo in aktivno življenje v družbi. Obravnavali bomo aktualne teme sodobne družbe, s katerimi se soočamo tako vzgojitelji, starši, kot tudi odraščajoči otroci in mladostniki: od zagotavljanja enakih možnosti in pomena krepitev solidarnosti in prostovoljstva v družbi do kršenja temeljnih človekovih pravic nekaterih skupin ljudi in posledic socialne izključenosti za duševno zdravje in kakovost življenja; od spodbujanja mladih k prakticiranju zdravega življenjskega sloga in ustreznega soočanja s težavami v duševnem zdravju do prepoznavanja in preprečevanja zasvojenosti s spletom in elektronskimi mediji. Predstavili vam bomo različne pristope in strategije dela, primerne za pedagoško prakso, ter predloge strukturiranih dejavnosti, ki vam bodo v pomoč pri načrtovanju in izvajanju dejavnosti pri pouku in v neformalnih interakcijah z otroki in mladostniki. Okrepili boste svoje védenje o učinkovitih načinih spodbujanja otrok in mladih k prevzemanju aktivne vloge v lastnem osebnostnem razvoju in vključevanju v lokalno okolje.

Vsebine:

1. Človekove pravice in kulturna različnost
2. Enake možnosti v vzgoji in izobraževanju
3. Solidarnost in prostovoljstvo
4. Otroci in mladostniki kot aktivni državljani
5. Socialna vključenost in zdrav življenjski slog
6. Duševno zdravje otrok in mladostnikov
7. Uravnavanje stresa in duševnih stisk v pedagoški praksi
8. Prepoznavanje in preprečevanje zasvojenosti s spletom

Predstavitev:

1. **Človekove pravice in kulturna različnost.** Spoznali boste, zakaj je pomembno spoštovati človekove pravice, njihovo zgodovino, univerzalnost in neodtujljivost. Kaj vse vključuje pojem večkulturnosti in s katerimi izzivi v družbi se povezuje? Katere človekove pravice so zagotovljene priseljencem, prosilcem za azil, beguncem, ljudem brez statusa? Gre za aktualno tematiko, pri kateri se nam zastavljajo številna vprašanja. Predstavili vam bomo nekatere dejavnosti pri pouku, s pomočjo katerih lahko otroke, učence in dijake seznanimo tako z izzivi večkulturnosti kot tudi s pomembnostjo spoštovanja človekovih pravic v svetu, v katerem živimo.
2. **Enake možnosti v vzgoji in izobraževanju.** Enake izobraževalne možnosti so eden od temeljev javnega šolanja ter eden od osnovnih mehanizmov zagotavljanja pravičnosti v procesih distribucije selektivnih družbenih položajev. Seznanili vas bomo z vrsto ugovorov in očitkov o nepravičnosti, neučinkovitosti kot tudi nelegitimnosti razlik ter s tem povezane neenakosti, ki je rezultat zagotavljanja enakih izobraževalnih možnosti. Obravnavali bomo različna vprašanja o vlogi in pomenu enakih izobraževalnih možnosti v sodobni pluralni družbi ter problematizirali posamezne vidike splošnega modela enakih možnosti ter s tem povezanih argumentov za zagotavljanje enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju.

3. **Solidarnost in prostovoljstvo.** Približali vam bomo tematiko prostovoljstva in vas opolnomočili za prožno vključevanje prostovoljstva v redno pedagoško delo z otroki in mladostniki. Spoznali boste sodobno definicijo prostovoljstva in različne oblike prostovoljstva v vzgoji in izobraževanju. Preizkusili boste primerne strategije za krepitev solidarnosti v vzgoji in izobraževanju s prostovoljstvom. Med drugim boste spoznali tudi načela globalnega učenja, ki je usmerjeno k ozaveščanju o družbenih neenakostih v globalno povezanem svetu ter spodbujanju trajnostnega razvoja družbe. Predstavili bomo tudi nekoliko širši pomen učenja solidarnosti in prostovoljstva kot temeljnih državljskih zmožnosti, s katerima si lahko prizadevamo za dobrobit skupnosti in udejanjamo načelo enakosti.
4. **Otroci in mladostniki kot aktivni državljani.** Dejavno sodelovanje v družbi oz. aktivno državljanstvo, katerega pomemben del je prostovoljstvo, je pomemben dejavnik razvoja osebnih, medosebnih in državljskih kompetenc otrok in mladostnikov. Predstavili vam bomo priložnosti za udejanjanje solidarnosti in aktivnega državljanstva skozi različne oblike prostovoljstva. Obravnavali bomo prostovoljstvo kot pristop k opolnomočenju ranljivih otrok in mladostnikov. Spoznali boste tudi metode globalnega učenja, da boste pri učencih lažje spodbujali kritično razmišljanje o problemih v svetu, da bodo uvideli nujnost povezanosti, soodgovornosti in aktivnega državljanstva pri iskanju rešitev za skupne probleme. Posebno pozornost bomo namenili vlogi šole pri pripravi novih generacij za odraslo politično življenje in prevzem odgovornosti do sveta. Razmišljali bomo o tem, katere človeške zmožnosti so tukaj odločilne ter kako to šole počnejo sedaj in kako bi lahko v bodoče.
5. **Socialna vključenost in zdrav življenjski slog.** Spregovorili bomo o pomenu socialne vključenosti kot varovalnega dejavnika za duševno in telesno zdravje posameznika in kakovost življenja v skupnosti. Razmišljali bomo o tem, kako kratenje človekovih pravic (med katerimi je tudi zdravje) in oviranje dostopnosti do virov in možnosti za uresničevanje pravic povzroča različna tveganja socialne izključenosti in kako jih lahko presežemo. Predstavili vam bomo ustrezne pristope k oblikovanju zdravega življenjskega sloga otrok in mladostnikov in odprli vprašanje motivacije za zdravo življenje. Pri tem se bomo osredotočili na spodbujanje socialnega vključevanja mladih v neformalne interakcije z vrstniki in interesne dejavnosti na šoli ter v izvenšolske dejavnosti v lokalni skupnosti, npr. športne in ustvarjalne dejavnosti, prostovoljstvo, mladinska društva.
6. **Duševno zdravje otrok in mladostnikov.** Duševno zdravje in duševne bolezni so pomembna tema tudi v izobraževalnem okolju. Seznanili se boste z značilnostmi in znaki nekaterih najpogostejših težav v duševnem zdravju mladih (stres, prekomerna tesnoba, depresivnost, motnje hranjenja). Seznanili se boste s pomenom krepitev duševnega zdravja za boljše telesno zdravje, medosebne odnose in povezanost z drugimi ter uspehe pri izobraževanju. Predstavili vam bomo strategije, s katerimi lahko odrasli, posebej pedagoški delavci, podprete učence s tovrstnimi težavami.
7. **Upravljanje stresa in duševnih stisk v pedagoški praksi.** Vzgojitelji, učitelji in profesorji se pogosto znajdete kot zaupniki otrokom in mladim ali pa zaznate njihovo stisko sami in bi želeli pomagati. To je zelo pomemben varovalni dejavnik za mlade v stiski. Pogledali si bomo najpogostejše dejavnike tveganja, stiske ter smernice za postopanje v konkretnih vsakodnevni situacijah. Obenem se bomo dotaknili načinov skrbi za lastno dobro počutje, ki lahko pridejo prav tudi vam, pedagoškemu delavcu. Stres učiteljev je povezan tudi s stresom učencev. Pogledali si bomo pogoste stresorje, iskali načine spopadanja ter si privoščili sproščanje.

8. **Prepoznavanje in preprečevanje zasvojenosti s spletom.** Na interaktivnem predavanju boste izvedeli, kako prepoznati prekomerno rabo spleta in zasvojenost s spletom. Predstavili vam bomo tudi različne oblike zasvojenosti s spletom in njihove značilnosti. Približali vam bomo digitalni svet mladih. Kaj najraje počnejo na spletu, kaj jih tako privlači in katere potrebe zadovoljujejo na ta način? Spregovorili bomo tudi o rizičnih dejavnikih (osebnostnih, družinskih in družbenih) ter kako lahko v šolskem okolju krepite varovalne dejavnike. Skozi primere iz prakse bomo skupaj ugotavljali, kaj lahko naredi šolski strokovni delavec, ko pri učencu ugotovi prekomerno rabo spleta.

Izvajalke in izvajalci:

Dr. Igor Bijuklič (Pedagoški inštitut, zunanji sodelavec), dr. Saša Cencić Erpič (Pedagoški inštitut, zunanja sodelavka), Nevenka Alja Gladek (Slovenska filantropija), dr. Jure Gombač (ZRC SAZU, ISIM), dr. Alenka Gril (Pedagoški inštitut), Mateja Kraševc (Društvo Humanitas), dr. Mitja Sardoč (Pedagoški inštitut), Lorena Pahovič (LOGOUT), Špela Reš (LOGOUT), Alma Rogina (Društvo Humanitas), dr. Nataša Sedlar Kobe (NIJZ), Tina Trdin (Društvo Humanitas), Asja Videčnik, MSc. (Pedagoški inštitut, zunanja sodelavka), Boris Veler (LOGOUT).

Koordinatorica:

dr. Alenka Gril, Pedagoški inštitut

Medkulturni odnosi in integracija

V seminarju boste spoznali osnove migracijskih pojmov in zakonitosti pojavov, ki so soustvarjali zgodovinsko in sodobno podobo večkulturne, večjezične in večverske slovenske in evropske družbe. V zgodovinski in sodobni perspektivi se boste seznanili z različnimi oblikami izključevanja in vključevanja v odnosih med večinskim prebivalstvom, manjšinami in priseljenci. Spoznali in izmenjali boste vzgojno-izobraževalne oziroma pedagoško-andragoške strategije in prakse za kvalitetno poučevanje in delovanje v jezikovno, etnično, versko in kulturno raznolikih vzgojno-izobraževalnih institucijah in širši družbi.

Vsebine:

1. Osnovni migracijski pojmi in izzivi integracije
2. Slovenci kot izseljenci in manjšine v preteklosti in danes
3. Ženske in otroci kot selivci skozi zgodovino
4. Politike vključevanja in izključevanja
5. Medkulturnost skozi primere dobrih praks
6. Manjšine, mi drugje in drugi pri nas
7. Madžarska/italijanska manjšina se predstavi
8. Raznolikost v spoštovanju in sodelovanju

Predstavitev:

1. **Osnovni migracijski pojmi in izzivi integracije.** Seznanili se boste z osnovnimi migracijskimi pojmi (migracija/selitev, emigranti/izseljenci, imigranti/priseljenci, ekonomske, podnebne, politične selitve, prosilci za mednarodno zaščito (azil), manjšine. Spoznali boste konkretne primere iz bogate slovenske in evropske zgodovine, ki jih lahko uporabite v različnih vzgojno-izobraževalnih okoliščinah, pri različnih predmetih in medpredmetnih povezavah.
2. **Slovenci kot izseljenci in manjšine v preteklosti in danes.** Za lažje razumevanje (in poistovetenje) se bomo osredotočili na slovenske primere in predstavili: Slovence kot manjšine v sosednjih državah in slovenske izseljence po vseh celinah (ekonomske, politične izseljence, begunce, pregnance) – v primerjavi z manjšinami in s priseljenci na Slovenskem – v zgodovinski in sodobni perspektivi. Pogovorili se bomo o lokalnih značilnostih različnih izseljenskih in priseljenjskih tokov in procesov ter o tem, kako lahko vsebine vključimo v izobraževalno in vzgojno delo na vseh stopnjah vzgojno-izobraževalnega sistema.
3. **Ženske in otroci kot selivci skozi zgodovino.** Ženske in otroci so aktivni akterji v migracijskih procesih, o katerih vemo malo. Predstavili vam bomo primere ženskih in otroških migracij na slovenskem etničnem ozemlju v preteklosti, in sicer kot izhodišče za diskusijo o pomembnih vprašanih migracijske politike sodobne evropske in slovenske družbe. S primeri iz svojih lokalnih okolij in lastnih družinskih in osebnih zgodb boste dopolnili kompleksno sliko ženskih in otroških migracij, s katero lahko pri otrocih in mladih spodbudimo razmišljanje in razumevanje sodobnih vprašanj begunstva in migracij.
4. **Politike vključevanja in izključevanja.** Politike vključevanja ali izključevanja manjšin in priseljencev so se skozi stoletja spreminjale. Seznanili se boste s politikami

izključevanja (apartheid, rezervati, getoizacija), nasilnega vključevanja (asimilacija, utopitev/melting pot) in vključevanja (multikulturalizem, medkulturalizem, integracija, inkluzija) skozi zgodovinske primere. V pogovoru in na delavnici boste ugotavljali, kako vam lahko širše razumevanje politik vključevanja in izključevanja pomaga pri vsakodnevnih izzivih dela v vzgojno-izobraževalnih ustanovah.

5. **Medkulturnost skozi primere dobrih praks.** Skupaj bomo ugotavljali, kaj vse (lahko) pomeni medkulturnost in na kakšne načine jo je mogoče razvijati v vzgojno-izobraževalnih institucijah, lokalnem okolju in v širši družbi: sodelovanje, interakcije, delovanje, spoznavanje drug drugega, spoštovanje, preseganje predsodkov, premagovanje (neupravičenih) strahov pred neznanim. Izmenjali bomo primere dobrih praks tako iz ožjega pedagoškega področja kot tudi na področju lokalnega okolja in povezovanja z različnimi institucijami: s knjižnicami, z nevladnimi organizacijami, z mladinskimi centri in podobno.
6. **Manjšine, mi drugje in drugi pri nas.** Seznanili se boste z osnovnimi teoretičnimi pojmi, kdo so etnične, jezikovne, narodne manjšine v primerjavi z drugimi manjšinami v sociološkem pomenu besede (tudi ranljive skupine), ki se pojavljajo v družbi raznolikosti: spol, veroizpoved, posebne potrebe, spolna usmerjenost. Pogovorili se bomo o manjšinah in ranljivih skupinah, katere izzive prinaša spoštovanje njihovih pravic in upoštevanje njihovih potreb v vsakodnevno vzgojno-izobraževalno delo.
7. **Madžarska/italijanska manjšina se predstavi.** S predstavniki narodnih manjšin se boste pogovorili o pravicah italijanske in/ali madžarske manjšine ter se seznanili z oblikami institucionalnega, društvenega in drugega delovanja obeh manjšin. Spoznali boste medije (televizijske in radijske oddaje, časopise v italijanščini, madžarščini), različna šolska sistema (slovenske šole z italijanskim učnim jezikom ali dvojezične slovensko-madžarske šole), kulturne in politične organizacije, pomen predstavnikov v parlamentu, različna kulturna področja, na katerih delujejo, npr. izdajanje dvojezičnih in/ali prevedenih književnih besedil, s katerimi želijo priti tako do večinske kot do manjšinske populacije.
8. **Raznolikost v spoštovanju in sodelovanju.** S konkretnimi primeri in izmenjavo primerov dobrih praks iz lokalnih okolij bomo zaokrožili seminar in skupaj razmislili, kako živeti raznolikost v spoštovanju in sodelovanju, izhajajoč iz konkretnih razmer v lokalnem okolju ter nenasilne komunikacije, kako živeti medkulturni dialog in razvijati medkulturno zmožnost vseh prebivalcev.

Izvajalke in izvajalci:

Andrea Bartolle (Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti/Comunita' autogestita costiera della nazionalita' italiana), dr. Aleksej Kalc (ZRC SAZU, ISIM), dr. Klara Kožar Rosulnik (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Marina Lukšič Hacin (ZRC SAZU, ISIM), dr. Mirjam Milharčič Hladnik (ZRC SAZU, ISIM), dr. Jernej Mlekuž (ZRC SAZU, ISIM), dr. Jutka Rudaš (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta), dr. Mateja Sedmak (Znanstveno-raziskovalno središče Koper), dr. Natalija Vrečer (ZRC SAZU, zunanja sodelavka), dr. Maja Zadel (Znanstveno-raziskovalno središče Koper), dr. Judit Zagorec Csuka (Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta).

Koordinatorica:

dr. Mirjam Milharčič Hladnik, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

3 Regijska in nacionalna usposabljanja» Le z drugimi smo«

Regijska usposabljanja bomo izvajali pet šolskih let (2016/17–2020/21). V vsaki od 12 regij bomo predvidoma prisotni vsaj enkrat na leto, ali z regijskimi usposabljanji ali z individualnimi naročili za kolektive.

V prostorih ZRC SAZU (Ljubljana, Novi trg 2) bo v šolskem letu 2018/19 organizirano nacionalno usposabljanje, na katerem bomo predvidoma razpisali vseh pet 16-urnih seminarjev:

- 5. in 6. april 2019.

V šolskem letu 2018/19 sta predvideni dve regijski usposabljanji:

- 16. in 17. november, Vipava,
- 1. in 2. februar 2019, Maribor.

4 Usposabljanja »Le z drugimi smo« za vzgojiteljske/učiteljske/profesorke zборе v programu »Izzivi medkulturnega sobivanja«

Vsako šolsko leto bomo, v skladu z dogovorom z OŠ Koper in ISA institutom, izvedli **izbrani** seminar.

V prvem šolskem letu 2016/17 smo izvajali seminar
Človekove pravice, prostovoljstvo, zdrav življenjski slog.

V drugem šolskem letu 2017/18 smo izvajali seminar
Ničelna toleranca do nasilja: izzivi in problemi.

V tretjem šolskem letu 2018/19 bomo izvajali seminar:
2018/19: Medkulturni odnosi in integracija

Predvidevamo še:

2019/20: Spoštljiva komunikacija in reševanje konfliktov

2020/21: Živeti raznolikost: vključevanje priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog

Izvedba poteka v dogovoru s 15 vzgojno-izobraževalnimi zavodi in njihovimi sodelujočimi organizacijami (skupaj 90 organizacij), ki so vključene v program »Izzivi medkulturnega sobivanja«, <http://www.medkulturnost.si/>.

5 Kontakt

Infotočka:

info@lezdrugimismo.si

Spletna stran projekta:

www.lezdrugimismo.si

Prijave: program [Katis](#)

Vodja projekta Le z drugimi smo:

dr. Marina Lukšič Hacin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Koordinatorica projekta Le z drugimi smo:

dr. Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Koordinatorke seminarjev Le z drugimi smo:

- Živeti raznolikost: vključevanje priseljencev, slovenščina in medkulturni dialog: dr. Marijanca Ajša Vižintin, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije
- Ničelna toleranca do nasilja: izzivi in problemi: mag. Sabina Autor, Pedagoški inštitut
- Spoštljiva komunikacija in reševanje konfliktov: dr. Alenka Gril, Pedagoški inštitut
- Izzivi sodobne družbe v šoli in vrtcu: dr. Alenka Gril, Pedagoški inštitut
- Medkulturni odnosi in integracija: dr. Mirjam Milharčič Hladnik, ZRC SAZU, Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije

Katalog profesionalnega usposabljanja »Le z drugimi smo« (2018/19)
uredila Marijanca Ajša Vižintin
avgust 2018